

ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ВИШУ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Репко І. П., Домніч Т. В.

Реформа системи освіти передбачає підготовку спеціалістів, здатних працювати в інклюзивному просторі закладів освіти, самостійно знаходити рішення в складних ситуаціях, пов'язаних з навчанням та вихованням кожної окремої дитини. У той же час поза увагою залишаються особливості формування моральних якостей, ініціативи, самостійності у прийнятті відповідальних рішень та інші важливі якості фахівця, які визначені в офіційних документах як бажані для сучасного спеціаліста саме у студентів з особливими освітніми потребами.

На сьогодні виокремлюють більше п'ятдесяти компетенцій педагога-професіонала. Сучасні стандарти вищої освіти окреслюють мету через визначення компетенцій, якими повинен володіти випускник педагогічного ЗВО для роботи в умовах інклюзивної освіти.

Найважливішим етапом у цьому процесі є вищий заклад освіти, тому що саме в ньому студент з особливими освітніми потребами стає громадянином, який виходить у життя соціальною особистістю, здатною адекватно орієнтуватися в соціумі.

Необхідно забезпечити таку підготовку фахівця, щоб науково-педагогічна творчість стала для нього не тільки потребою, а й необхідністю.

У цьому процесі позааудиторна діяльність відкриває широкі можливості, бо вона передбачає досить великий ступінь свободи, завдяки чому здійснюється більш тісне міжособистісне неформальне спілкування студентів, викладачів, адміністрації ЗВО, відбувається культурне і духовне збагачення, розвиток науково-педагогічної творчості особистості кожного студента, а отже, і студента з особливими освітніми потребами.

Мета роботи – розкрити можливості позааудиторної роботи ЗВО як умови розвитку науково-педагогічної творчості студентів з особливими освітніми потребами.

Науково-педагогічна творчість – це орієнтація педагогів на пошук шляхів удосконалення педагогічної дійсності, що забезпечує досягнення поставленої мети. Вона включає елементи двох видів: репродуктивні та творчі. Саме позааудиторна робота у ЗВО спрямована на розвиток творчого компоненту як визначального.

Звісно, що для розвитку в ЗВО системи науково-педагогічної творчості студентів, у тому числі з обмеженими можливостями, потрібно моделювати певні умови. Першочергово необхідно забезпечити розвиток творчих здібностей студентів.

Позааудиторна робота дає можливість задовільнити різноманітні потреби особистості (соціальні, моральні, інтелектуальні, естетичні тощо). Залучення студентів з особливими потребами до позааудиторних заходів формує в них цінності, пов'язані з реалізацією потреби у самовираженні, потреби у спілкуванні, потреби у пізнанні, потреби у самоствердженні.

Не менш важливою умовою є зв'язок науково-педагогічної творчості з навчальним процесом. Діяльність студентів у наукових товариствах, професійних гуртках, клубах за інтересами забезпечує розвиток у студентської молоді пізнавальної діяльності в більш лояльних, гуманних умовах, де вона вільна у виборі теми, предмета і незакомплексована отримати незадовільний результат, що важливо для студентів з особливими освітніми потребами.

Ще одна необхідна умова – зв'язок науково-педагогічної творчості з майбутньою професійною діяльністю. Творчі здібності належать до категорії загальних здібностей і, як наслідок, виявляються у різних видах діяльності. Під час організації позааудиторного життя студентів важливо спрогнозувати творчий аспект майбутньої професійної діяльності. Цьому

сприятимуть волонтерські загони, виїзні шефські концерти, воркшопи, бієнале, тімблдінгі, культурно-мистецькі акції тощо.

Дотримання принципу добровільності також має суттєве значення. Рушійною силою діяльності, зокрема і творчої, є здатність задовольняти потреби особистості. Ураховуючи те, що пізнавальні соціальні потреби в студентів з обмеженими можливостями різні, важливо організувати позааудиторну діяльність у ЗВО так, щоб створити ситуацію вибору, надавши можливість обрати форми і методи не лише із запропонованих колективом, а й власні. Студенти можуть стати керівниками гуртків, секцій та бути модераторами розроблених форм роботи.

Відкритість – одна з вирішальних умов ефективності науково-педагогічної творчості. Заздалегідь спланована реалізація принципу відкритості дозволяє створити систему партнерства вишу з закладами, зацікавленими у якісній та всебічній підготовці випускників. Студенти з обмеженими можливостями, які є членами громадських організацій, реабілітаційних центрів, випускниками спеціалізованих шкіл-інтернатів, стають ініціаторами такого партнерства, беруть на себе функцію організаторів та координаторів спільних творчих проєктів, форумів, промо-кампаній, іміджевих проєктів.

Становлення особистості, засвоєння соціальних і духовних цінностей відбувається в атмосфері взаємодії. Вплив на внутрішній світ індивіда – досить складне соціально-педагогічне явище, адже духовні цінності не можна передати шляхом пояснення, заучування, наказу, суворого контролю. Організація колективної творчості в позаурочний час, де стираються межі між викладачем і студентами та між студентами, сприяє більш глибокому розумінню один одного. Найповноцінніше реалізувати ці форми колективної творчості можна в роботі студентських проблемних лабораторій, студентських наукових гуртків, товариств, форумів.

Отже, залучення студентів з особливими освітніми потребами до активного позааудиторного дозвілля в закладах вищої освіти дасть

можливість розвивати науково-педагогічну творчість студентів та педагогів спеціалістів, здатних працювати в інклюзивному просторі освітянської царини України.